

บทที่ 5

รูปแบบความมีวินัยที่สอดคล้องกับความต้องการ และศักยภาพของชุมชน

ในบทนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ และอธิบายให้เห็นถึงรูปแบบความมีวินัยของนักเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อชี้ให้เห็นปัญหาความต้องการของชุมชนและข้อเสนอแนะของชุมชนรวมถึงพฤติกรรมที่คาดหวังของชุมชนมีความสัมพันธ์กับ บริบทของชุมชนอย่างไร มีกระบวนการสร้างปรับเปลี่ยนรูปแบบความมีวินัยของนักเรียนตามศักยภาพของชุมชนและความคาดหวังของสถานศึกษากับชุมชนอย่างไรในการศึกษาคั้งนี้เป็นการศึกษา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลายฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและมีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ข้อมูลที่ได้มาโดยการสัมภาษณ์ระดับลึก และการจัดกลุ่มสนทนาซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในสถานศึกษาอัน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนและผู้มีส่วนร่วมในการดูแลความเรียบร้อยของ โรงเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกสถานศึกษาได้แก่ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง สมาชิกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและกลุ่มเยาวชนในชุมชน จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักพอจะสรุปเป็นรูปแบบความมีวินัยที่สถานศึกษากับชุมชน ต้องการและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 ดังจะกล่าวต่อไป

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังนี้ 1) เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ 2) มีความคิดสังเคราะห์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า 3) มีความรู้ที่เป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงาน ได้เหมาะกับสถานการณ์ 4) มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์

ทักษะการคิดการสร้างปัญญา และทักษะในการดำรงชีวิต 5) รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี 6) มีประสิทธิภาพในการผลิตการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค 7) เข้าใจในประวัติศาสตร์ของไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข 8) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 9) รักประเทศชาติและท้องถิ่นมุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

ข้อเสนอและความคาดหวังของชุมชนที่มีต่อเยาวชน

สำหรับข้อเสนอและความคาดหวังของชุมชนที่มีต่อเยาวชนนั้น สถานศึกษาและชุมชนได้ร่วมกันศึกษาจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา พุทธศักราช 2544 อย่างละเอียดจึงได้นำมา กำหนดเป็นรูปแบบความมีวินัย โดยผู้วิจัยได้จัดกลุ่มสนทนาและสัมภาษณ์ระดับลึกผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ผู้บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่น ครู นักเรียนและเยาวชนจึงได้คำตอบว่าสภาวะปัจจุบันของการปฏิบัติตนของนักเรียนเรื่องระเบียบวินัยของนักเรียนนั้นค่อนข้างจะไม่ดีก็ว่าได้ โดยภาพรวมไม่เหมือนนักเรียนในสมัยอดีตที่เราเคยได้ยินได้ฟังมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนในอดีตเขาจะมี คำกล่าวเสมอว่าต้องมีความเกรงกลัวครูบาอาจารย์ ดังคำกล่าวที่ว่า อย่ากวนนะ อย่าร้องไห้ นะ เดี่ยวครูมา แสดงว่า เขาให้ความเคารพต่อครูบาอาจารย์ ค่อนข้างสูงในสมัยนั้น ต่อมาในปัจจุบัน สังคมกว้างขึ้น ประกอบกับ กระทรวงศึกษาธิการยกเลิกระเบียบวินัยเกี่ยวกับการทำโทษนักเรียน ทำให้ครูกลัวที่จะลงโทษนักเรียน แม้ว่านักเรียนจะประพฤติตนไม่ถูกต้อง อีกอย่างหนึ่งที่พบคือ ปัจจุบันมักจะไม่ค่อยมีครูในพื้นที่ เป็นครูที่บ้านพักอยู่นอกเขตพื้นที่ของโรงเรียน เพราะฉะนั้น หลาย ๆ อย่างเกิดความห่างเหิน ในการดูแลความประพฤติของนักเรียนค่อนข้างมาก มีสื่อต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง มาแทนที่ สังคมภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้องมาก ทำให้เด็กค่อนข้างจะละเลยแล้วเลื่อมถอยในการปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบวินัย ตลอดจนการเอาใจใส่ของผู้ปกครองที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด ก็ต่างกับสมัยในอดีตคือ อดีตเป็นสังคมแคบ ๆ การประกอบอาชีพทำมาหากินของผู้ปกครองก็มักทำตามฤดูกาล ทำสวน ทำนา ทำไร่ ตามสภาพท้องถิ่น พื้นที่และภูมิอากาศคือมักจะมีเวลาว่างที่จะดูแลลูกและบุคคลในครอบครัว ก็แสดงว่ามีโอกาสในการอบรมสั่งสอนเด็กในปกครองของตนเองมากขึ้น แต่ปัจจุบันอาชีพเปลี่ยนไป ผู้ปกครอง พ่อ แม่ไม่เพียงจะไปประกอบอาชีพตามฤดูกาลแล้ว ยังไปประกอบอาชีพเสริมที่อื่นอีก เช่น รับจ้าง ค้าขาย ทำงานตามโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งต้องออกจากบ้านไปประกอบอาชีพในที่ห่างไกล ๆ ระยะเวลาในการเดินทางก็นานหลายชั่วโมง ด้วยเหตุนี้จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้ห่างเหินลูกหลานมากขึ้นตามสภาพความ

จำเป็น ในการดิ้นรนเพื่อปากท้องของคนในครอบครัวให้มีเงินใช้จ่ายเพียงพอกับ สภาวะเศรษฐกิจ ในปัจจุบัน ในการแก้ปัญหาเบื้องต้นของการขาดระเบียบวินัยของนักเรียน ควรต้องให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ให้ความสนใจเกี่ยวกับระเบียบวินัยให้มากกว่าที่เป็นอยู่คือเท่าที่เป็นอยู่มักจะปล่อยปละ ละเลยเสียส่วนใหญ่ เด็กจะอาบน้ำหรือไม่อาบน้ำพ่อแม่ก็ไม่ค่อยสนใจ เด็กจะสวมรองเท้าหรือไม่สวมก็ไม่สนใจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยของเด็กเองก็เหมือนกับพ่อแม่ไม่ค่อยเอาใจใส่ การล้างหน้าแปรงฟัน อาบน้ำ ถูสบู่ อะไรต่าง ๆ เหล่านี้ พ่อแม่ผู้ปกครองควรสนใจในตัวเด็กให้ มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันในแต่ละวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเวลาเรียนส่วนหนึ่งของนักเรียนต้องอยู่ ที่โรงเรียนครู ที่โรงเรียนก็ควรสอบถามและกำหนด กำชับให้นักเรียนปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดให้เป็น นิสัย ประการแรกก็คือระเบียบวินัยในตนเอง การนอน การตื่น การจัดการเกี่ยวกับเรื่องของ ตนเอง การแปรงฟันการสวมรองเท้า การสวมเสื้อผ้า สิ่งเหล่านี้ เป็นสิ่งที่นักเรียนจัดการกับ ตนเองได้ ถ้าเป็นวินัยเกี่ยวกับสังคมหรือชุมชน ก็จะต้องร่วมกันทั้งบ้าน ทั้งโรงเรียน ช่วยกัน กำชับ ช่วยกันกำหนด ช่วยกันดูแล คือเวลาที่นักเรียนเขาไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือตามระเบียบ วินัย ก็อย่าเพิกเฉย อย่าคิดว่าธุระไม่ใช่ เช่น เหตุการณ์ในชุมชน ในหมู่บ้านเวลารับประทานขนม แล้วทิ้งเศษขยะ เป็นพวกห่อขนม แล้วไม่ทิ้งลงถังขยะ คนที่พบเห็นก็ดุด่าเตือนทันที เช่น พูดว่า “หนูเอ๋ยเอาไปทิ้งในถังขยะเถอะ” ซึ่งถ้าหากทุกคนในชุมชนช่วยกันก็จะเป็นทางหนึ่งที่จะช่วย ปรับเปลี่ยนนิสัยของนักเรียนได้ หากไม่ปฏิบัติตามก็ควรมาปรึกษากันว่าจำทำอย่างไรดีในขณะนั้น อย่างทันท่วงที่ไม่ปล่อยให้เวลาล่วงเลยไป นอกจากนี้ยังมีวิธีการที่จะสร้างความตระหนักให้ชุมชน ให้เห็นความสำคัญของระเบียบวินัยคือผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ผู้นำองค์กรประชาคมหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ต้องมาร่วมกันพิจารณาและเอาใจใส่ในการปฏิบัติของเด็ก ๆ และเยาวชน เพื่อให้อยู่ในระเบียบวินัยที่สอดคล้องกับสังคมและศาสนาที่ตนนับถือ โดยเฉพาะที่ทำได้ง่ายคือ เนื่องจากชุมชนเป็นชุมชนมุสลิมท ทุกวันศุกร์จะมีการอบรมของ โต๊ะอิหม่ามก็มักจะพูดคุยเรื่อง ระเบียบวินัยและอื่น ๆ อยู่เสมอ ๆ ไม่ใช่ว่าวันนี้อบรมแล้ว วันหลังไม่ต้องแล้ว ต้องพยายามอบรม สิ่งสอนอยู่บ่อย ๆ แล้วเน้นการนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่างจริงจัง แต่เท่าที่พบเห็นไม่ค่อยมี การอบรมอย่างจริงจังหรือบางครั้งก็พูด ๆ ไปอย่างนั้น แต่ก็ไม่ได้ติดตามผลนี่ก็เป็นปัญหาอย่างหนึ่ง ถ้าอบรมแล้วประเมินผลแล้วไม่ได้ผลตามต้องการ ก็ต้องมาสร้างข้อตกลงร่วมกัน เช่น กำหนด คล้ายตัวบทกฎหมาย ของหมู่บ้าน หรือแนวทางที่สร้างสรรค์อีกอย่างคือการยกย่องซูเกียรติคนที่ มีวินัยดีที่สุดในหมู่บ้าน ซึ่งไม่ได้หมายความว่าคนเดียว อาจจะ 10 คน 20 คน หรือ 30 คนก็ได้ตาม ความเหมาะสม เพื่อเป็นตัวอย่างแก่เยาวชนในทางปฏิบัติ ส่วนแนวทางการใช้กฎหมายของหมู่บ้าน ถือว่าเป็นแนวทางที่ไม่สร้างสรรค์เนื่องจากเป็นการบังคับ หรืออาจหาแนวทางอื่นที่เหมาะสมก็ได้ สิ่งที่ชุมชนคาดหวังด้านระเบียบวินัยของเยาวชน จากการพูดคุยพบว่าชุมชนต้องการให้เยาวชนมี

ความเคารพผู้สูงอายุ พ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ การพูดจาที่สุภาพตามขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น ในชุมชนมุสลิม ควรพูดว่า เจ๊ะ (พ่อ) อย่างนั้น เจ๊ะอย่างนี้ แต่ที่พบเห็นในปัจจุบันมักจะพูดหนัก ๆ เช่น แก เนื่องจากในปัจจุบันการปฏิบัติ เช่นนี้มันน้อยลง นอกจากนี้ยังต้องการให้เข้าใจในหลักศาสนาที่ตนนับถือต้องการให้สืบทอดศาสนาอย่างจริงจัง ที่พบเห็นในปัจจุบันมักจะเห็นเยาวชนห่างเหินวัดและมัสยิดซึ่งสังเกตพบว่าผู้ที่ไปปฏิบัติศาสนกิจในวันสำคัญทางศาสนามักจะมีแต่ผู้สูงอายุ จึงมีคำกล่าวที่ว่า ผู้ใหญ่มักจะพูดกับเด็กไม่รู้เรื่อง โดยเฉพาะเรื่องศาสนา ไม่ว่าจะ เป็น พุทธศาสนาหรืออิสลามก็ตาม เนื่องจากเยาวชนไปข้างไม่ไปข้าง เพราะเยาวชนมักจะไปเที่ยวที่อื่นมากกว่าที่จะไปทำพิธีทางศาสนาด้วยเหตุเพราะมีสิ่งที่ล่อตาล่อใจและน่าสนใจมากกว่า

แนวทางการแก้ปัญหาในระดับตำบล ก็โดยการให้สภาวัฒนธรรมเป็นตัวชักนำคนเข้าสู่ มัสยิดหรือวัดโดยการจัดพิธีกรรม ประเพณีทางศาสนา ซึ่งสภาวัฒนธรรมตำบลเป็นองค์กรที่มีทุกตำบล เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นจากกระทรวงวัฒนธรรมมีอยู่ทุกตำบลที่สำนักงานสภาวัฒนธรรม มีการจัดการสภาตำบล สะกอมมี คุณคะนิง จันทรจิต เป็นประธานกรรมการซึ่งในแต่ปีองค์การบริหารส่วนตำบลจะใช้งบประมาณปีละ 50,000 บาท กิจกรรมที่จัดได้แก่การ ถือศีลอด การเข้าสู่ นัตถ์หมู่ การถือนัตถ์ศีลอด จะจัดในวันละศีลอดในเดือนรอมฎอน โดยการเชิญให้มารับประทานอาหารร่วมกันที่มัสยิดหรือที่สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม ส่วนการเข้าสู่ นัตถ์หมู่สภาตำบลก็จะจัดโดยการเชิญแพทย์แผนปัจจุบันจากโรงพยาบาลเทพาที่นับถือศาสนาอิสลามมาทำพิธี เข้าสู่ นัตถ์หมู่ให้ที่สถานีอนามัยตำบลเพื่อให้ประชาชนมั่นใจในความสะอาดและปลอดภัยในระดับชุมชนบ้านเขาน้อยก็มีการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เช่น กิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ กิจกรรมวันขึ้นปีใหม่และวันเด็กแห่งชาติ กิจกรรมวันไหว้ครู ซึ่งแต่ละกิจกรรมก็มีจุดประสงค์เพื่อฝึกให้นักเรียน ฝึกระเบียบวินัยและเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นของตนเอง กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ชุมชนและสถานศึกษาจะจัดร่วมกันโดยใช้สถานที่ที่โรงเรียนบ้านเขาน้อย ทุกครั้งจะเชิญผู้ปกครองทุกคนเข้าทำกิจกรรมร่วมกับนักเรียนและครู นอกจากนี้โรงเรียนยังฝึกให้นักเรียนทำความเคารพครูตอนเช้าทุกวัน โดยให้ครูที่นับถือศาสนาอิสลามก็ให้นักเรียนทำความเคารพแบบวิถีอิสลามหากครูที่นับถือศาสนาพุทธก็ให้ยกมือไหว้ และที่สำคัญครูทุกคนเมื่อพบกันตอนเช้าต้องทำความเคารพซึ่งกันและกันเพื่อเป็นแบบอย่าง ที่ถูกต้องให้แก่ นักเรียน

กระบวนการสร้าง ปรับเปลี่ยนรูปแบบความมีวินัยตามความต้องการของสถานศึกษา กับชุมชน

ชุมชนบ้านเขาน้อยเป็นชุมชนขนาดเล็ก ที่มีความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจจนเป็นที่ยอมรับกันระแวกตำบลสะกอม เนื่องจากเป็นชุมชนที่ประชาชนสามารถประกอบอาชีพได้อย่างอย่างเนื่องด้วยสภาพภูมิประเทศ เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิต ทุกปีมักจะมีประชาชนอพยพจากต่างถิ่นเข้ามาประกอบอาชีพในชุมชนบ้านเขาน้อยเพราะมีตลาดอยู่ติดชายทะเล มีสวนยางพารา และมีที่ดินเป็นดินทรายเหมาะในการปลูกแตงโมพันธุ์ต่าง ๆ เช่น แตงโมไม่มีเมล็ด แตงโมจินตหรา แตงโมเหลือง เป็นต้น จนเป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่าแตงโมเขาน้อยมีชื่อเสียงไปทั่ว ปัจจุบันหน้าตลาดบ้านเขาน้อยได้รับคัดเลือกจากทางอำเภอเทพา ให้จัดงานแตงโมเป็นปีที่ 3 ของตำบลสะกอม เนื่องจากเขาน้อยเป็นแหล่งผลิตแตงโมที่มีคุณภาพรสชาติหวานกรอบ ดังคนเฒ่าคนแก่เล่าให้ฟังว่าคนเขาน้อยไม่มีวันจนถ้าขยันทำมาหากิน ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้ประชาชนมุ่งแต่ประกอบอาชีพจนลืมดูแลบุตรอย่างใกล้ชิด บางครอบครัวตื่นเช้าขึ้นมา พ่อแม่ก็ไปประกอบอาชีพ เช่น ออกทะเล กรีดยางราชื่อของมาขายเป็นต้น เพียงเตรียมเงินไว้ให้ลูกเพื่อนำไปซื้ออาหารกินเอง บางคนก็ซื้ออาหารที่มีประโยชน์ เช่น ข้าวยา ข้าวเหนียวไก่ทอด ข้าวต้ม แต่บางคนก็ซื้อขนมกินตามใจตัวเองโดยไม่คำนึงถึงคุณค่าทางโภชนาการ นอกจากนี้ชุมชนบ้านเขาน้อยยังเป็นชุมชนที่ก่อตั้งขึ้นใหม่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ก็มาจากต่างถิ่น ต่างที่ ต่างขนบธรรมเนียมประเพณีถึงแม้จะนับศาสนาเดียวกัน จึงยากในการปกครองให้อยู่ในระเบียบวินัยของชุมชน ด้วยเหตุนี้เองจึงมีความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบความมีวินัยของนักเรียนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ในแบบแผนชีวิตเดียวกัน และให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้นสถานศึกษากับชุมชนต้องร่วมมือกันในการพัฒนาเพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบความมีวินัยของนักเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาและชุมชนดังนี้

การประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นคณะกรรมการที่สถานศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูร่วมกันคัดเลือกตัวบุคคลมาที่จะแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกำหนดโครงสร้างของคณะกรรมการสถานศึกษาทุกโรงเรียน คือให้มีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างน้อยโรงเรียนละ 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ส่วนที่ 2 ผู้ปกครองนักเรียนและศิษย์เก่า ส่วนที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิ จากประชาชน ผู้นำศาสนา บุคคล ในองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น โดยให้ผู้บริหารและครูนำเสนอต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาลงนาม แต่งตั้งและให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยตำแหน่ง สำหรับคุณสมบัติทั่วไปของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ เป็นผู้สนใจในการพัฒนาการศึกษา เป็นผู้มีความประพฤติดี และมีภูมิลำเนาที่สถานศึกษาตั้งอยู่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในวาระคราวละ 4 ปี และมีหน้าที่สำคัญดังนี้ 1) กำหนดนโยบาย แผนแม่บท และแผนพัฒนาโรงเรียน 2) ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา 3) ให้คำปรึกษาเสนอแนะแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารการเงิน วัสดุครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน ทุกด้าน ทั้งในและนอกสถานศึกษา 4) รับทราบความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา ภาคเรียนละ 1 ครั้ง 5) ประสานกับองค์กรปกครองท้องถิ่นทั้งภาครัฐและภาคเอกชนและเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาสถานศึกษาให้มีการใช้บริการจากสถานศึกษาให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยากรของชุมชนและร่วมพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

จากการวิจัยพบว่ากระบวนการมีส่วนร่วมในรูปแบบของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะไม่มีขั้นตอนที่ชัดเจนนัก เนื่องจากเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมที่ไม่มีรูปแบบตายตัว และแต่ละกิจกรรมที่คณะกรรมการกับสถานศึกษาดำเนินการการจัดร่วมกันมีหลายกิจกรรม และแต่ละกิจกรรมมีความแตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาในรูปแบบความมีวินัยของนักเรียนบ้านเขาน้อยในแต่ละกิจกรรมนั้น ๆ ในสถานศึกษาที่จะเชิญคณะกรรมการมาประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นร่วมกันกับสถานศึกษาโดยที่ทางสถานศึกษาก็ยอมรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย และนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ แต่ทั้งนี้ก็ยกเว้น กิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของครูที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอาจดูแลบ้าง แต่ไม่แสดงบทบาท การมีส่วนร่วมมากนัก

นอกจากนี้การที่คนในชุมชน ก่อนข้างมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติและมีการประชุมร่วมกันบ่อย ทั้งในการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาและการประชุมองค์การบริหารส่วนตำบล มักจะเชิญผู้บริหารสถานศึกษาเข้าร่วมประชุมด้วย ทำให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและโรงเรียนมีส่วนร่วมกันในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของทางโรงเรียนเกือบทุกขั้นตอนการท้องถิ่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นตัวแทนของชุมชนโดยตรงในการร่วมกันวางแผนร่วมกันกับสถานศึกษา

การประชุมผู้ปกครอง

ในชุมชนบ้านเขาน้อยได้มีความพยายามที่จะให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน โดยเฉพาะการประชุมผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งเดิมจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ แต่เห็นว่าผู้ปกครองยังไม่เป็นกันเองซึ่งสังเกตจากการที่บางคนไม่กล้าพูด ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น จึงเปลี่ยนมาเป็นการประชุมกลุ่มใหญ่แล้วแยกกลุ่มย่อยตามชั้นเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองไปพบครูประจำชั้นเพื่อแสดงความคิดเห็นของตนเองได้เต็มที่ ซึ่งทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมมากขึ้น ในการประชุมทุกครั้งสถานศึกษาจะเป็นผู้ริเริ่มที่จะเชิญผู้ปกครองมาประชุมเพื่อชี้แจงงานและแจ้งความก้าวหน้าในการดำเนินการของสถานศึกษาผู้ปกครองทราบซึ่งมักจะจัดการประชุมเป็นการประชุมใหญ่จะจัดก่อนปิดภาคเรียนทุกภาคเรียน โดยผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูทุกคนที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา จะร่วมกันชี้แจงให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบ แล้วให้ผู้ปกครองซักถามปัญหาที่ข้องใจ ซึ่งบางครั้งก็ไม่มีคำถามการประชุมผู้ปกครองของโรงเรียนบ้านเขาน้อย ทุกครั้งผู้ปกครองจะเข้าร่วมประชุมประมาณร้อยละ 80

การประชุมผู้ปกครองแบบประชุมใหญ่สถานศึกษาจะจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียนภาคเรียนละหนึ่งครั้ง ซึ่งทุกครั้งที่ผ่านมา โรงเรียนจะจัดประชุมแบบประชุมใหญ่ที่หน้าอาคารเรียน เนื่องจากโรงเรียนไม่มีห้องประชุมที่สามารถบรรจุผู้ปกครองได้ทั้งหมด โดยผู้อำนวยการโรงเรียนหรือคณะครูที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครองนักเรียนผลัดเปลี่ยนกันมาคุยกับผู้ปกครอง ในกิจกรรมที่ตนเองรับผิดชอบให้ผู้ปกครองนักเรียนฟัง โดยผู้บริหารจะนั่งและครูที่เกี่ยวข้องจะนั่งอยู่ด้านหน้าที่ประชุม ส่วนผู้ปกครองจะนั่งที่เก้าอี้ที่สถานศึกษาเตรียมให้ ฟังคำบรรยายจากผู้บริหารและครูทำให้ผู้ปกครองไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นถึงแม้จะเปิดโอกาสให้พูดแล้ว หรือแสดงความคิดเห็นก็มีเพียงบางส่วนเท่านั้น เพราะส่วนมากจะเป็นลักษณะของการสื่อสารทางเดียวเสียมากกว่า คือจากผู้บริหารและครูไปสู่ผู้ปกครองนักเรียนเป็นส่วนมาก ทำให้บรรยากาศการประชุมไม่เป็นกันเองเท่าที่ควร

การประชุมผู้ปกครองแบบการประชุมกลุ่มใหญ่และประชุมกลุ่มย่อยในการประชุมผู้ปกครองนักเรียนครั้งต่อมา ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูได้ปรับเปลี่ยนวิธีการประชุมจากที่เคยประชุมกลุ่มผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มใหญ่รวมกันในที่ประชุมรวมกันทั้งหมด มาเป็นการประชุมร่วมกันทั้งหมดแล้วแยกเป็นกลุ่มย่อย โดยใช้เวลาในการประชุมรวมทั้งหมดให้น้อยลงแล้วใช้เวลาในการประชุมกลุ่มย่อยให้มากขึ้น คือให้ผู้บริหารกล่าวต้อนรับผู้ปกครองนักเรียนแล้วแจ้งความก้าวหน้าในการดำเนินงานของโรงเรียนสั้น ๆ แล้วแยกไปประชุมย่อยตามห้องเรียนของลูกเพื่อพบครูประจำชั้น เพื่อพบครูประจำชั้นแล้วให้ครูที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน โดยตรงหมุนเวียนกันไป

พบผู้ปกครองตามห้อง จากการจัดประชุมรูปแบบดังกล่าวทำให้ผู้ปกครองนักเรียนมีความเป็นกันเองอยากจะแสดงความคิดเห็นอย่างไรก็พูดได้เต็มที่ อย่างไม่ใหญ่ ดังคำกล่าวของผู้ปกครองท่านหนึ่งว่า “อยู่ในที่ประชุมคนมาก ๆ ผมไม่กล้าพูด กลัวเพื่อนว่า กลัวเพื่อนไม่ชอบฟัง ถ้าทำอย่างนี้ผมจะพูดให้มากเล่าให้ฟังเยอะ ๆ นะครู” ในการประชุมผู้ปกครองกลุ่มย่อยทุกครั้งครูประจำชั้นจะเป็นผู้ดำเนินการ โดยได้รับหัวข้อการประชุม จากผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ได้ตกลงกันไว้เหมือนกันทุกชั้นเรียนและเตรียมการไว้ล่วงหน้า และหากครูประจำชั้นมีเรื่องที่จะพูดกับผู้ปกครองเพิ่มเติม ก็จะพูดเสริมเข้าไป ซึ่งเรื่องที่จะพูดเป็นเรื่องการควบคุมความประพฤติของนักเรียนให้ เป็นไปตามความต้องการของชุมชนและสถานศึกษา เช่น การทำการบ้าน มารยาทในห้องเรียน การเสนอแนะวิธีแก้ปัญหาของนักเรียนมีข้อตกลงร่วมกันอย่างไรบ้าง ระหว่างครูกับผู้ปกครอง นักเรียนในการดูแลนักเรียนร่วมกัน ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะซักถามเกี่ยวกับตัวลูกของตนเองว่า การเรียน ภายในห้องเรียนเป็นอย่างไรบ้าง มีปัญหาอะไร จากการศึกษาพบว่าการจัดประชุมกลุ่มย่อยอย่างนี้สร้างความพึงพอใจให้ทั้งครูและผู้ปกครองนักเรียนเป็นอย่างดีเพราะทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง

การระดมทุน

เนื่องจาก โรงเรียนบ้านเขาน้อยเป็นโรงเรียนที่ก่อตั้งขึ้นใหม่ โดยผู้นำชุมชนและผู้ ที่ชาวบ้านให้ความนับถือ บ่อยครั้งที่โรงเรียนจะถูกทางราชการยุบให้ไปรวมกับโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่กว่า แต่ความต้องการของชุมชนไม่ต้องการให้ยุบรวมเนื่องจากกลัวลูกหลานจะลำบากในการเดินทางไปเรียนในโรงเรียนอื่นที่ห่างไกลจากหมู่บ้าน ทำให้ผู้นำชุมชนและสถานศึกษาจะต้องร่วมมือกันเพื่อช่วยกันพัฒนาอาคารสถานที่ จะอุปกรณ์ต่างที่จะนำมาพัฒนาโรงเรียนให้เท่าเทียมกับโรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียง จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า โรงเรียนได้รับงบประมาณจากทางราชการ เพียงเพื่อสร้างอาคารเรียนเพียงอย่างเดียว คืออาคาร สปข 106/32 ซึ่งสร้างแล้วเสร็จเมื่อปีการศึกษา 2534 มี 4 ห้องเรียน แต่สภาพความเป็นจริงโรงเรียนต้องใช้ห้องเรียนถึง 8 ห้อง โรงเรียนจึงจัดประชุมร่วมกันกับชุมชนว่าทำอย่างไรดี เมื่อมีการประชุมเสร็จสิ้นจึงได้ตกลงกันว่าให้ขอบริจาค จากคนในชุมชนก่อน โดยขอบริจาค ครอบครัพละ 300 บาท ทั้งครอบครัวที่มีลูกหลาน และไม่มี ลูกอยู่ในโรงเรียน เงินที่ได้จากการบริจาคให้นำมาซื้ออุปกรณ์ในการกั้นห้องเรียนจากห้องใหญ่ ให้เป็นห้องเล็กทั้งหมด แต่ให้ได้จำนวนเท่าที่โรงเรียนต้องการ ไม่จำเป็นต้องใช้ห้องใหญ่เพราะ นักเรียนแต่ละห้องมีน้อยประมาณ ห้องละ 15 คน เมื่อได้ห้องเรียนครบจำนวนที่ต้องการแล้วชุมชน และสถานศึกษา ก็ร่วมกันจัดหาทุนในการนำมาสร้างรั้วโรงเรียน โดยการบริจาคของผู้บริหารคณะ ครูและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และขอบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธาเพื่อสร้างรั้วแสดง อาณาเขตของโรงเรียน เมื่อสถานศึกษามีความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จำเป็น

แล้วชุมชนและสถานศึกษาจึงมีความคิดร่วมกันว่าจะพัฒนาระเบียบวินัยของนักเรียนอย่างไร ผู้วิจัยจึงนำเสนอวิธีการที่จะได้มาซึ่งรูปแบบความมีวินัยที่สามารถนำไปใช้กับนักเรียนได้ดีที่สุดคือการมาร่วมกันคิด ฟังข้อเสนอจากหลาย ๆ ฝ่าย แล้วนำมาสรุปเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติจริงในชุมชนและสถานศึกษาจากการศึกษา การสัมภาษณ์ระดับลึกและการจัดกลุ่มสนทนา พบว่า สิ่งที่สถานศึกษาและชุมชนต้องการให้เกิดความมีวินัยให้กับนักเรียนนั้นต้องปฏิบัติในสิ่งต่อไปนี้

1. สร้างความสำนึกหรือความตระหนัก จากการสัมภาษณ์ระดับลึก และการจัดกลุ่มสนทนาพบว่าสถานศึกษาและชุมชนมีความเป็นห่วงเรื่องพฤติกรรมของนักเรียนมากจากสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน นักเรียนมีนิสัยที่น่าเป็นห่วง มีความเสี่ยงต่อการถูกชักจูงไปในทางที่ไม่ดี คนที่ประพฤติดีในชุมชนไม่ได้รับการยกย่อง ขาดความมั่นใจในการปฏิบัติตน เนื่องจากไม่มีพื้นที่ในการออกมาบอกเล่า จึงควรจัดให้มีการประชุมหรืออบรมทุกเดือนระหว่างสถานศึกษากับชุมชน โดยเชิญผู้นำชุมชนหรือผู้ที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชน เช่น พ่อตัวอย่าง แม่ตัวอย่าง ประจำปี หรือผู้ที่ความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ หลังการจัดประชุมควรมีการกล่าวยกย่องและมอบรางวัลแก่บุคคลเหล่านั้นเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติที่ดีเป็นแบบอย่างแก่เยาวชนต่อไป

2. ปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่เยาวชน จากการสัมภาษณ์ระดับลึกและจัดกลุ่มสนทนา พบว่า ชุมชนและสถานศึกษามีเสียงสะท้อนว่าสภาพปัจจุบัน ผู้นำชุมชนหรือผู้ใหญ่บางกลุ่ม เลือกปฏิบัติให้ความคุ้มครองแก่พวกพ้องของตนทั้ง ๆ ที่พวกเหล่านั้นประพฤติตนไม่เหมาะสม ขาดมาตรฐานในการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างแก่ นักเรียน เนื่องจากการกระทำทุกอย่างของคนในชุมชนจะถูกตรวจสอบ โดยคนในชุมชนเองเสมอ เพื่อเป็นการตรวจสอบการทำงานของผู้นำชุมชนที่ปรากฏอยู่ในชุมชน แต่ก็ปรากฏให้เห็นอยู่เป็นประจำในชุมชน ทำให้นักเรียนขาดความเชื่อถือ หรือขาดตัวอย่างที่ดี ที่ถูกต้องในการนำไปปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน เพราะนักเรียนยังวิเคราะห์ไม่ได้ว่าแบบอย่างไหนดีหรือแบบอย่างไหนไม่ดี ชุมชนจึงมีความต้องการให้ผู้นำชุมชนหรือผู้ปกครองในชุมชนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนดังคำกล่าวที่ว่า เป็นแบบดีกว่าบอกเพื่อให้ นักเรียนและเยาวชนปฏิบัติตาม เช่น การปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถืออย่างเสมอต้นเสมอปลาย หรือทำเป็นกิจวัตรประจำวันเพื่อให้ติดเป็นนิสัย

3. สอดแทรกคุณธรรมในการสอน เนื่องจากสภาพปัจจุบันที่พบเห็นหรือจากการสังเกตพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูแต่ละวิชาไม่เป็นไปในทิศทางหรือมาตรฐานเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากครูแต่ละคนมีประสบการณ์ในการสอนไม่เท่ากันบางคนเน้นวิชาการอย่างเดียวบางคน เน้นทุกด้านให้ไปพร้อม ๆ กัน ทำให้นักเรียนเกิดความสับสน ในการปฏิบัติไม่มั่นใจในการปฏิบัติตนต่อครูแต่ละคน จนทำให้นักเรียนบางคนเลือกเข้าห้องเรียนเฉพาะวิชาที่ตัวเองชอบ

เพราะเรียนสนุกครูพูดดีแต่บางคนก็มองว่าครูบางคนแต่งตัวดีแต่นิสัยไม่ดี แต่ก็ไม่ว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น อะไรผิดอะไรถูก จากการจัดสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ระดับลึก พบว่า ชุมชนและสถานศึกษามีความเป็นกังวล ต้องการให้ครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระ ในทุกรายวิชาสอดแทรกคุณธรรมเน้นระเบียบวินัยที่ควรปฏิบัติ เพื่อเป็นการปลูกฝังคุณธรรมให้เป็นมาตรฐานเดียวกันกับนักเรียนก่อนสอน ขณะสอน หรือหลังสอนให้สอดแทรกคุณธรรมไปทุก ๆ ครั้งให้เป็นประจำและต่อเนื่อง

4. จัดการอบรมร่วมกันระหว่างผู้นำชุมชนและสถานศึกษา ปัจจุบันสถานศึกษาจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมก่อนเลิกเรียน ทุก ๆ วันศุกร์ เพื่อให้ครูได้ผลิตกันอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียน โดยชุมชนไม่มีส่วนร่วมแต่เป็นหน้าที่โดยตรงของโรงเรียนเพราะชุมชนไม่มีโอกาสมารับรู้ ผลที่เกิดกับนักเรียนคือเมื่ออบรมแล้วนักเรียนไม่ได้นำไปปฏิบัติไปให้ต่อเนื่อง บางครั้งกระทำเฉพาะในสถานศึกษาผลที่ตามมาคือในจากการจัดสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ระดับลึกพบว่าชุมชนและสถานศึกษามีความต้องการจัดการอบรมร่วมกันระหว่างผู้นำชุมชนและสถานศึกษา โดยจัดเวทีให้สถานศึกษาและชุมชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ต่อการประพฤติปฏิบัติของนักเรียน เพื่อร่วมกันประเมินผลและหาแนวทางป้องกันและแก้ไขให้ทันทั่วทั้งที่หรือทันเหตุการณ์ร่วมกัน นอกจากนี้ระเบียบวินัยของนักเรียนตามสภาพจริงในชุมชน ยังเป็นตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอีกด้วยกล่าวคือถ้าชุมชนดีก็เป็นชื่อเสียงของชุมชน ชุมชนเป็นที่ยอมรับของชุมชนอื่น

5. การเอาใจใส่เยาวชนในปกครองของตนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ด้วยสภาพทางเศรษฐกิจในปัจจุบันพ่อแม่ผู้ปกครองต้องดิ้นรนในการทำมาหากินทำให้มีเวลาน้อยในการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนลูกหลาน จากการจัดสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ระดับลึกพบว่าชุมชนและสถานศึกษามีความต้องการให้ผู้ปกครองทุกคนมีความรับผิดชอบ และให้ความรักความอบอุ่นต่อลูกของตน หรือนักเรียนในปกครองของตนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้นำองค์กรปกครองท้องถิ่นที่กล่าวว่า อย่าคิดว่าธุระไม่ใช่ ให้เป็นหน้าที่ของครูที่โรงเรียนอยากให้ผู้ปกครองดูแลบุตรหลานในปกครองของท่านอย่างสม่ำเสมอด้วยความรักและติดตามพฤติกรรมหากมีใครมาบอกกล่าวหรือสังเกตพบพฤติกรรมที่น่าสงสัย เช่น เริ่มทดลองสูบบุหรี่ เที่ยวเตร่ขาดระเบียบวินัย ต่อหน้าที่ หรือเซื่องซึมผิดปกติก็ควรรับฟังหรือแก้ไขทันทีไม่ปล่อยให้ล่วงเลยผ่านไปเป็นเวลานาน หรือถ้าแก้ไขด้วยตนเองไม่ได้ก็ควรปรึกษากับผู้อื่น

การสร้างระเบียบวินัยของนักเรียน ที่สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของชุมชน จะประสบผลสำเร็จได้การต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เพราะเรื่องระเบียบวินัยเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ต้องอาศัยพลังของทุกฝ่ายเข้าช่วยกันสอดส่องดูแล จะปล่อยให้ เป็นหน้าที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้ โดยเฉพาะผู้ปกครองและครูหรือบุคคลรอบข้าง

รูปแบบความมีวินัยที่สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชน

รูปแบบความมีวินัยที่สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชนเป็นรูปแบบความมีวินัยที่นำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันที่สอดคล้องจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งให้เยาวชนเป็นคนดี คนเก่ง และมีสุข นอกจากนี้ยังต้องสัมพันธ์กับบริบทของชุมชนด้วย จึงจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเยาวชนที่ยั่งยืนเป็นที่พึงแก่ตนเองและชุมชน ไม่ไปเกี่ยวข้องกับสิ่งเสียดสี อบายมุขทั้งหลายอันจะนำไปสู่การพัฒนาจิตใจของเยาวชนในอนาคต จากการสัมภาษณ์ระดับลึกจากบุคคลที่เกี่ยวข้องดังที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่ารูปแบบความมีวินัยที่สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชนคือ

1. รูปแบบความมีวินัยที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน เป็นรูปแบบความมีวินัยที่เยาวชนนำมาใช้จริงในชีวิตประจำวันทั้งในครอบครัว ชุมชนและสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต สภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน จากการนำข้อเสนอแนะและวิธีการที่ได้จากการสัมภาษณ์ระดับลึกพบว่านักเรียนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำรงชีวิตมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองมากยิ่งขึ้น โดยไม่ต้องให้ใครมาคอยตักเตือน เช่น นักเรียนมีการทำความสะอาดผู้ใหญ่อุพ่แม่และครูมากขึ้น มีการพูดจาที่สุภาพ มีสัมมาคารวะ จากการพูดคุยกับผู้ปกครองและคนในชุมชนพบว่าชุมชนและสังคมพอใจ ในการปฏิบัติตนของนักเรียนเพิ่มมากขึ้น

2. รูปแบบความมีวินัยในการเรียน เป็นรูปแบบความมีวินัยที่เกิดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากปัจจุบันพบว่านักเรียนมีปัญหาด้านการเรียน นักเรียนขาดสมาธิในการเรียน ขาดระเบียบวินัยในการเรียน เนื่องจากครูผู้สอนปล่อยปละละเลยในด้านระเบียบวินัยมุ่งสอนเนื้อหาเพียงอย่างเดียว ไม่เห็นความสำคัญของระเบียบวินัย ถ้าครูผู้สอนขาดความสนใจในการนำระเบียบวินัยมาใช้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกครั้งจะทำให้ให้นักเรียนมองเห็นความสำคัญ และประโยชน์ของระเบียบวินัย ซึ่งระเบียบวินัยเหล่านี้ประกอบด้วย วินัยในการนั่ง วินัยในการฟัง วินัยในการพูดจา วินัยในการอ่าน และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในขณะเรียนหนังสือ

3. รูปแบบความมีวินัยในชุมชนและสังคม รูปแบบความมีวินัยในชุมชนและสังคมเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติของทุกคนในชุมชนเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทุกคนจะปฏิเสธไม่ได้ว่าไม่เกี่ยวข้อง เพราะในชุมชนจำเป็นต้องมีข้อปฏิบัติร่วมกันมิฉะนั้นจะก่อให้เกิดความวุ่นวายเพราะเป็นเรื่องของทุกคนต้องรักผิชอบร่วมกัน เช่น การทิ้งขยะ การข้ามถนน การรักษาความสะอาด การใช้ประโยชน์ จากที่สาธารณะอย่างมีจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของร่วมกัน มีความรักและห่วงแหนสิ่งที่เป็นของส่วนรวม ไม่นิ่งดูเฉยต่อสิ่งไม่ดีในชุมชน

4. รูปแบบความมีวินัยที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตศาสนาและวัฒนธรรม สภาพทั่วไปของชุมชนบ้านเขาน้อยเป็นชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามทั้งหมด โดยทั่วไปผู้ปกครองมีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สภาพทางเศรษฐกิจดีเนื่องจากประชาชนประกอบอาชีพได้หลายอย่าง เช่น ค้าขาย ทำสวนยางพารา ประมง ทำสวนแตงโม สินค้าทุกอย่างที่ชุมชนผลิตขึ้นสามารถนำมาขายในตลาดเขาน้อยโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง ทำให้ขายได้ราคาดี จึงทำให้ประชาชนรวมถึงผู้ปกครองนักเรียนผลิตผลในการประกอบอาชีพเนื่องจากมีรายได้ดี ดังคำกล่าวของเยาวชนคนหนึ่งว่า “พ่อแม่มีแต่ขายของ ไม่สนใจลูกทำให้ลูกเกรงไม่รู้ตัว” แต่หลังจากการนำวิธีการที่ได้จากการแก้ปัญหาให้นักเรียนทำให้นักเรียน มีระเบียบวินัยในการดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพสังคมและศาสนาที่ตนนับถือได้อย่างมีความสุข ก่อให้เกิดภูมิคุ้มกันที่ดีต่อการถูกชักจูงไปในทางที่เสี่ยงต่ออบายมุข และยาเสพติดอีกด้วย

การสร้างระเบียบวินัยของนักเรียน ที่สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของชุมชน จะประสบผลสำเร็จได้การต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เพราะเรื่องระเบียบวินัยเป็นเรื่องละเอียดอ่อนต้องใช้เวลาในการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไปต้องอาศัยพลังของทุกฝ่ายเข้าช่วยกันสอดส่องดูแล จะปล่อยให้เป็นที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นไม่ได้ โดยเฉพาะผู้ปกครองและครูหรือบุคคลรอบข้าง ต้องปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ตลอดเวลาในทุกด้านทุกสถานที่ เพื่อให้นักเรียนได้ยึดเป็นแนวปฏิบัติไปในทางเดียวกันตามสภาพวิถีชีวิตและบริบทของชุมชน